

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та аудиту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на тему: Організація та методика аудиту кредиторської заборгованості підприємства

Виконано за матеріалами ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»

Здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня

II курс, ОМФЗ-24-1 групи,

спеціальності Облік і оподаткування,

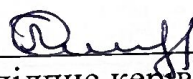
освітня програма

«Державний аудит, судово-економічна експертиза у фінансових розслідуваннях»

(підпис здобувача
вищої освіти)

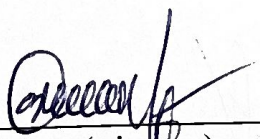
Григоренко Назар Борисович

Науковий керівник
(науковий ступінь вчене звання)

(підпис керівника)

к.е.н., доцент
Панасюк О.В.

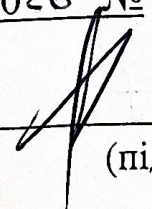
Керівник освітньо-професійної
програми
(науковий ступінь вчене звання)

(підпис)

к.е.н., доцент
Рябчук О.Г.

Допущено до захисту за рішенням кафедри обліку та аудиту
протокол від «26» 01 2026 № 14

Завідувач кафедри

(підпис)

д.е.н., професор
Лісовий Андрій Васильович
(Прізвище, ім'я, по-батькові)

Ірпінь 2026

Реєстрація №

3

(дата)

19.01.2026

(підпис відповідальної особи)

[Signature]

Результати перевірки:

до захисту
(до захисту, на доопрацювання)

19.01.26

(дата)

[Signature]

(підпис)

Результат захисту:

80/В/4
(оцінка)

05.02.2026

(дата)

[Signature]

(підпис)

Голова комісії:

[Signature]
(підпис)

Лавренкова І.М.
(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

[Signature]
(підпис)

[Signature]
(підпис)

[Signature]
(підпис)

(підпис)

(підпис)

Лісовий А.В.
(ініціали, прізвище)

Савченко А.М.
(ініціали, прізвище)

Панасюк О.В.
(ініціали, прізвище)

(ініціали, прізвище)

(ініціали, прізвище)

1.
Т
3
П
П
В
2
О
3
В
К
4.
1.
2.
3.
П
В
4.
РА
ЗА

Оп

Оп

Бланк оцінювання випускної роботи

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, ПІБ
------------------	-------------------------	--------------------------	----------	-----------

ОЦІНЮВАННЯ ДІПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ

1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	23		Результат
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	8		Результат
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	4		Результат
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	40		Результат

ОЦІНЮВАННЯ ДІПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ

1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
4. Апробація	від 0 до 10	-		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	40		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	80		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
80	B	4	05.02	Анатолій

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	EX	2 (незадовільно)

АНОТАЦІЯ

Організація та методика аудиту кредиторської заборгованості підприємства

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад та аналіз практичного досвіду аудиту кредиторської заборгованості в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» та дослідження проблем обліку і аудиту.

Завданнями роботи є: теоретично обґрунтувати сутність поняття «кредиторська заборгованість»; проаналізувати нормативного забезпечення національного законодавства та літературних джерел з питань регулювання процесів обліку, аудиту та аналізу кредиторської заборгованості; проаналізувати загально-економічного стану ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2022-2024 рр.; дослідити організацію та методику облік кредиторської заборгованості в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»; дослідити організацію та методику аналіз ефективності використання кредиторської заборгованості в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»; дослідити організацію та методику аудиту кредиторської заборгованості в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»; сформулювати рекомендації щодо шляхів покращення обліку і аудиту кредиторської заборгованості для ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат».

Предметом дослідження виступає організація і методика обліку, аудиту і аналізу кредиторської заборгованості в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат».

Об'єктом дослідження є процес облік, аудит та аналіз кредиторської заборгованості на підприємстві.

Базою дослідження є ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат».

За результатами дослідження сформовані напрями покращення обліку і аудиту кредиторської заборгованості на базовому підприємстві. Одержані результати можуть бути використані і у подальших наукових дослідженнях актуальних проблем обліку, аудиту і аналізу використання необоротних активів.

Ключові слова: підприємство, заборгованість, кредиторська заборгованість, облік, аудит, аналіз, управління, пандемія, військовий стан, первинні документи, робочі документи, аудиторський звіт.

Рік виконання дипломної роботи 2025

Рік захисту роботи 2026

ABSTRACT

Organizational and methodological approaches to accounting and audit of accounts payable

The purpose of the qualification work is to base theoretical principles and to analyze practical experience of accounting of accounts payable in JSC Mariupol Iron and Steel Works named after Illich and to study problems of its accounting and audit.

The tasks of the work are: Theoretically to justify the essence of the concept of "accounts payable"; to analyze normative provision of the national legislation and literary sources on the issues of regulation of accounting, audit and analysis of accounts payable; to analyze the general and economic condition of the PrJSC "Mariupol Iron and Steel Works named after Illich" in 2022-2024; To study the organization and methodology of accounts payable accounting at OJSC Mariupol Illich Iron and Steel Works; to study the organization and methodology of analysis of efficiency of accounts payable use at OJSC Mariupol Illich Iron and Steel Works; to study the organization and audit of accounts payable in OJSC Mariupol Iron and Steel Works; To formulate recommendations on ways to improve accounting and audit of accounts payable for OJSC Mariupol Iron and Steel Works named after Illich.

The subject of the research is the organization and methodology of accounting, audit and analysis of accounts payable in JSC Mariupol Iron and Steel Works named after Illich.

The object of the research is the process of accounting, audit and analysis of accounts payable at the enterprise.

The base of the research is the PrJSC "Mariupol Iron and Steel Works named after Illich".

According to the results of the research, the directions of improvement of accounting and audit of accounts payable at the base enterprise are formed. The obtained results can be used in further scientific researches of actual problems of accounting, audit and analysis of use of non-current assets.

Diploma work contains 35 names of the list of used sources, the total volume of work is 68 pages of computer text. The work includes 22 tables, 5 figures and 13 appendices.

Key words: Enterprise, debt, accounts payable, accounting, audit, analysis, management, pandemic, military situation, initial documents, working documents, audit report.

Year of diploma work 2025

Year of work protection 2026

ЗМІСТ	
	Стор.
ВСТУП	
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Економічна сутність, класифікація та роль кредиторської заборгованості у фінансово-господарській діяльності підприємства.	
1.2. Організаційно-економічна характеристика господарської діяльності ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»	
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ГЛОБИНСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»	
2.1. Організація і методика відображення в обліку кредиторської заборгованості	
2.2. Методика аналітичних процедур щодо оцінки стану та динаміки кредиторської заборгованості	
2.3. Методика аудиту кредиторської заборгованості: процедури перевірки повноти, достовірності та відповідності нормативним вимогам	
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI ТОВ «ГЛОБИНСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Функціонування бізнесу в сучасних умовах супроводжується необхідністю оперативного реагування на численні виклики та вирішення завдань підвищеної складності. Економічна ситуація в Україні залишається напруженою, що зумовлено наслідками пандемії та запровадженням воєнного стану у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України, яка розпочалася 24 лютого 2022 року. Одним із проявів економічної кризи є поглиблення проблеми неплатежів, що виникає через несвоєчасне виконання підприємствами зобов'язань за поставлені товари, виконані роботи та надані послуги. Це спричиняє зростання кредиторської заборгованості між суб'єктами господарювання.

Попри те, що кредиторська заборгованість може виступати джерелом тимчасового залучення позикових ресурсів, її надмірне накопичення негативно впливає на рівень ліквідності та платоспроможності підприємства, а прострочені зобов'язання здатні погіршувати його ділову репутацію. Ефективне управління кредиторською заборгованістю можливе лише за умови належної організації системи бухгалтерського обліку, аудиту та економічного аналізу.

Особливої актуальності дослідження набуває в контексті повоєнного відновлення економіки України, її інтеграції у глобальні ринки та трансформації господарських процесів. Підтримка підприємництва з боку держави, бізнес-спільноти та громадянського суспільства є важливим чинником прискорення економічного відновлення та формування нової моделі розвитку.

Інформаційна основа дослідження. Питання обліку, аналізу та аудиту кредиторської заборгованості привертають увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Значний внесок у розроблення теоретичних і практичних аспектів цієї проблематики зробили Боденчук Л.Б., Кулікова С.М. [10], Матюха В.І., Мисака Г.В. [11], Томчук О.Ф. [12], Тютюнник Ю.М. [13], Новицька Н.В. [14], Мягих І.М. [15], Ступницька Т., Бамбуляк І., Маркова Т. [16],

Переста Ю.-В. Ю., Шуліко А.О. [17], Кручак Л.В. [18], Чорненко О.Б. [19], Хохлов М.П. [20] та інші дослідники.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування та аналіз практичних аспектів обліку кредиторської заборгованості в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат», а також виявлення проблемних питань її обліку та аудиту.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

розкрити економічну сутність поняття «кредиторська заборгованість»;

проаналізувати нормативно-правове забезпечення та наукові джерела щодо регулювання обліку, аудиту та аналізу кредиторської заборгованості;

оцінити загальноекономічний стан ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2022–2024 рр.;

дослідити організацію та методику обліку кредиторської заборгованості на підприємстві;

проаналізувати методику оцінювання ефективності використання кредиторської заборгованості;

розглянути організацію та методику аудиту кредиторської заборгованості;

запропонувати напрями вдосконалення обліку та аудиту кредиторської заборгованості в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат».

Об'єкт дослідження – процес обліку, аудиту та аналізу кредиторської заборгованості на підприємстві.

Предмет дослідження – організаційні та методичні засади обліку, аудиту й аналізу кредиторської заборгованості в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат».

База дослідження – ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат».

Методи дослідження. У роботі застосовано методи асоціації та аналогії, логічного аналізу, деталізації, порівняльного аналізу, системного підходу до вивчення господарських процесів, а також схематичні та графічні методи. Оброблення даних здійснювалося з використанням табличного процесора Excel.

Джерела інформації. Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, постанови Кабінету Міністрів України, періодичні видання, навчальна література з бухгалтерського обліку, аудиту та економічного аналізу, а також офіційна фінансова звітність ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат».

Наукова новизна. Новизна роботи полягає в подальшому розвитку теоретичних і практичних підходів до обліку, аналізу та аудиту кредиторської заборгованості з урахуванням специфіки діяльності конкретного підприємства.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані для підвищення ефективності управлінських рішень на підприємстві, а також слугувати основою для подальших наукових розвідок у сфері обліку та аудиту кредиторської заборгованості.

Обсяг і структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел, що налічує 35 найменувань. Загальний обсяг становить 68 сторінок комп'ютерного тексту, включаючи 22 таблиці, 5 рисунків і 13 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність, класифікація та роль кредиторської заборгованості у фінансово-господарській діяльності підприємства.

У процесі фінансово-господарської діяльності суб'єкти господарювання вступають у взаємовідносини з іншими організаціями з метою отримання товарів, матеріальних ресурсів, послуг або виконання проєктних робіт, необхідних для забезпечення безперервності їх функціонування. Результатом таких операцій є виникнення зобов'язань, що формують кредиторську заборгованість підприємства перед постачальниками й підрядниками, працівниками, бюджетом, страховими та фінансовими установами, власниками та іншими контрагентами. Отже, поява зобов'язань зумовлена тим, що господарська діяльність передбачає отримання позикових ресурсів або відстрочення платежів за ними.

Для ефективної організації бухгалтерського обліку зобов'язань важливо враховувати, що вони виникають лише за наявності заборгованості, яка зазвичай формується після переходу права власності на активи чи послуги. Таким чином, поняття «розрахунки» та «заборгованість» безпосередньо пов'язані з категорією «зобов'язання»: розрахунки здійснюються за зобов'язаннями, а заборгованість є їх проявом.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», зобов'язання визначаються як заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому призведе до зменшення ресурсів, які втілюють економічні вигоди[1].

Аналогічно, МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» трактує зобов'язання як існуючу заборгованість суб'єкта господарювання, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, спричинить вибуття ресурсів, здатних приносити економічні вигоди [2].

Хоча нормативно-правові акти не містять прямого визначення поняття «кредиторська заборгованість», стандарти бухгалтерського обліку передбачають класифікацію зобов'язань на довгострокові, поточні, забезпечення та непередбачені [3]. Згідно з НП(С)БО 11 «Зобов'язання», довгостроковими вважаються всі зобов'язання, що не належать до поточних, тоді як поточні зобов'язання – це ті, що підлягають погашенню протягом операційного циклу або протягом дванадцяти місяців з дати балансу [3].

Таким чином, кредиторська заборгованість є ключовим елементом структури зобов'язань. Її економічна сутність полягає в тому, що вона одночасно виступає частиною майна підприємства та різновидом товарно-матеріального активу, наприклад боргу за товарними позиками. Це зумовлює її подвійну юридичну природу: з одного боку, вона відображає право підприємства на тимчасове користування позиковими ресурсами, а з іншого – є боргом перед кредиторами.

Кредиторська заборгованість забезпечує можливість тимчасового залучення додаткових фінансових ресурсів, однак водночас негативно впливає на показники ліквідності та платоспроможності. Крім того, наявність прострочених зобов'язань може погіршувати ділову репутацію підприємства.

Методологічні принципи формування інформації про кредиторську заборгованість у бухгалтерському обліку та порядок її розкриття у фінансовій звітності регламентуються НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [3].

У таблиці 1.1 відображено перелік основних нормативно-правових актів, що регулюють облік кредиторської заборгованості та розрахункових операцій.

Таблиця 1.1

Нормативно-правові акти, які регулюють облік кредиторської заборгованості та
розрахункові операції

№ п/а	Назва нормативного документа	Основний зміст
1	2	3
1	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1]	Встановлює правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні.
2	Цивільний кодекс України [4]	Регулює особливості немайнових та майнових відносин, заснованих на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майнової самостійності їх учасників.
3	Господарський кодекс України [5]	Встановлює правові основи господарської діяльності, яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання рівних форм власності.
4	Податковий кодекс України [6]	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків та зборів.
5	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [7]	Встановлює вимоги до складання фінансової звітності.
6	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [3]	Визначає методичні засади формування інформації про зобов'язання.
7	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [8]	Визначає методичні засади формування інформації про доходи суб'єктів господарювання.
8	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємства [9]	Нагромадження та групування облікової інформації в межах бухгалтерського обліку.

Джерело: згруповано автором на основі джерел [1, 3-9]

Таким чином, зазначені нормативні документи та закріплені в них положення формують базу для уніфікації правил ведення бухгалтерського обліку для всіх суб'єктів господарювання. У зв'язку з цим підприємства зобов'язані дотримуватися встановлених законодавством вимог і розробляти власну облікову політику, яка узгоджується з чинними нормами та не суперечить їм.

В умовах пандемії та воєнного стану, коли кількість фінансових операцій зростає, а дефіцит коштів набуває системного характеру, особливої актуальності набуває впорядкування платежів за критеріями їх пріоритетності

та терміновості. Такий підхід дає змогу оптимізувати використання обмежених ресурсів і забезпечити виконання найважливіших зобов'язань. Підхід до сортування платежів для кожної компанії індивідуальний, але можна виділити загальний алгоритм (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Структура кредиторської заборгованості та підходи до її оплати

№ п/а	Група платежів	Приклади
1	2	3
1	Група 1 «Термінові та важливі оплати»	заявки, критичні для забезпечення надходжень від продажів; суми, заблоковані з різних причин на рахунках (блокування від податкової, інкасові доручення за судовими рішеннями тощо); заявки, критичні для забезпечення інших надходжень на рахунки компанії (наприклад, витрати на супровід кредитних угод); оплати по реструктурованих кредитах; особливі доручення бенефіціарів компанії та генерального директора.
2	Група 2 «Важливі оплати»	особливі постачальники та підрядники, відносини з якими суттєво впливають на платоспроможність або ліквідність компанії; заробітна плата; податки; платежі по кредитах.
3	Група 3 «Основна маса»	постачальники та підрядники, що безпосередньо не впливають на обсяг надходжень у короткостроковому періоді; позики від інших юридичних осіб.
4	Група 4 «Інші зобов'язання»	внутрішньогрупові оберти; постачальники та підрядники, відносини з якими не здатні суттєво вплинути на платоспроможність або ліквідність компанії.

Джерело: згруповано автором на основі [10, с. 33]

Аналіз наукових праць провідних дослідників свідчить, що окремі теоретичні аспекти, пов'язані із зобов'язаннями, зокрема кредиторською заборгованістю, залишаються дискусійними. Питання їх визначення, класифікації, оцінювання, методики обліку та аналізу потребують подальшого наукового опрацювання й удосконалення. Узагальнення трактувань поняття «кредиторська заборгованість», поданих у працях українських учених та нормативно-правових документах, наведено в таблиці 1.3.

Визначення дефініцій «кредиторська заборгованість» у наукових дослідженнях та вітчизняних регламентах

Вчений	Визначення
1	2
Матюха В.І., Мисака Г.В.	«кредиторська заборгованість – це можливість підприємства тимчасово використовувати запозичені ресурси, але з іншого боку також зменшує показники платоспроможності і ліквідності» [11].
Томчук О.Ф.	«кредиторська заборгованість є різновидом комерційного кредиту, який виступає важливим фактором стабілізації фінансового стану підприємства» [12].
Тютюнник Ю.М.	кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства в грошовому еквіваленті кредиторам на певний проміжок часу та на певну дату» [13, с. 358].
Новицька Н.В.	«кредиторська заборгованість – це фінансова категорія, яка є сукупністю фінансових вимог до підприємства внаслідок здійснення певних дій на користь інших осіб, які є юридично оформленими певними документами та набувають форми довгострокового або поточного пасиву і є джерелом залучених коштів підприємства» [14].
Мягких І.М.	«кредиторська заборгованість – заборгованість, що виникає при розрахунках з постачальниками і іншими кредиторами; тимчасове використання в грошовому обігу коштів кредиторів» [15].
Ступницька Т.М., Бамбуляк І.М.	кредиторська заборгованість – «це фінансова угода між двома суб'єктами господарювання, в якій одна сторона тимчасово позичає комерційні кошти для товарно-грошового обігу, а інша – зобов'язується повернути грошовий борг у вказаний термін» [16].
Переста Ю.-В. Ю., Шуліко А.О.	кредиторська заборгованість – «це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і, щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк» [17, с. 83].
Кручак Л. В.	«кредиторська заборгованість – це тимчасове залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання» [18].
Чорненька О.Б.	пропонує кредиторську заборгованість визначати «як результат правовідносин суб'єкта господарювання, який є наслідком вчинення певної дії одного суб'єкта до іншого суб'єкта господарювання, фізичної особи, держави, позабюджетного фонду щодо передачі товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів чи інших активів, надання послуг, виконання робіт, або дії законодавчо-нормативних документів (виникнення заборгованості з податків чи інших обов'язкових платежів перед бюджетом та позабюджетними цільовими фондами) та надає кредитору право вимоги» [19].
Хохлов М.П., Корнієнко О.С.	вважають що кредиторська заборгованість – «це позичені підприємством в інших юридичних і фізичних осіб грошові кошти, оцінені в гривнях, щодо яких у підприємства існують зобов'язання погашення у певний строк» [20].
Майборода О.Є., Косарева І.П.	кредиторська заборгованість – «це правові відносини між сторонами, які мають документальне підтвердження щодо тимчасового залучення підприємством у власне користування грошових коштів, які не належать підприємству, або це різновид комерційного кредиту, форма розрахунку за товари і послуги, які придбаються» [21].

Джерело: згруповано автором на основі [11-21]

Так як кредиторська заборгованість – це показником, котрий впливає на фінансову стійкість підприємства, його розвиток, привабливість для інвесторів та можливість розширювати діяльність, виходити на нові ринки збуту, вчені розглядають різні методики її аналізу. Попович О. В. та Соловей К. В. виділяють наступну методику аналізу кредиторської заборгованості: «складання організаційно методичної моделі аналізу кредиторської заборгованості, визначення складу та структури кредиторської заборгованості підприємства, аналіз відхилень та тенденцій в змінах статей кредиторської заборгованості за ряд років» [22]. Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В. та інші – «моделює кредиторську заборгованість за допомогою економетричних методів, а саме регресійного аналізу та аналізу часових рядів; на мікрорівні прогнозує її вплив на виробничі запаси підприємства і результати його діяльності за допомогою прикладної програми STATGRAPHICS» [23].

Отже, за результатами дослідження констатовано, що відсутність єдиного трактування поняття «кредиторська заборгованість», зокрема, у вітчизняних облікових регламентах, є фактором, що утруднює ефективне управління розрахунками із постачальниками та підрядниками. Для вирішення цієї проблеми пропонується введення міжнародних стандартів в якості обов'язкових для всіх вітчизняних суб'єктів господарювання.

1.2. Організаційно-економічна характеристика господарської діяльності ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»

ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» — ключове підприємство групи компаній «Глобино», що спеціалізується на виробництві широкого асортименту м'ясних виробів. Компанія входить до вертикально інтегрованої структури, яка охоплює тваринництво, переробку, виробництво та збут готової продукції. Така модель забезпечує контроль якості на всіх етапах виробничого процесу та стабільність постачання сировини.

Підприємство має сучасні виробничі потужності, власні лабораторії контролю якості та впроваджує міжнародні стандарти безпечності харчових продуктів (ISO 9001, ISO 22000, IFS).

1998 рік — заснування підприємства як невеликої бійні з добовою продуктивністю близько 2 тонн м'яса.

Подальша модернізація та розширення виробництва привели до збільшення добової продуктивності до 100 тонн м'ясної продукції.

Упродовж наступних років підприємство стало ядром групи компаній «Глобино», до складу якої увійшли маслосирзавод, свинокомплекс, аграрні підприємства та торговий дім.

Компанія активно впроваджувала нові технології, співпрацюючи з європейськими виробниками обладнання (Matimex, Shaller, Travaglini, ProTec, Alfa Laval).

До 2020-х років «Глобино» стало одним із найбільших виробників м'ясо-молочної продукції в Україні, визначаючи тенденції галузі.

Підприємство виробляє понад 200 найменувань м'ясної продукції, серед яких: варені ковбаси та сосиски; варено-копчені та напівкопчені ковбаси; сиров'ялені та сирокопчені вироби; шинка; м'ясні та курячі делікатеси.

Продукція виготовляється з урахуванням принципів якості, безпечності та доступності, що є частиною корпоративної місії бренду. Компанія наголошує на простоті використання, широкому асортименті та зручності пакування.

Місто Глобине стало відомим в Україні саме завдяки ковбасним виробам підприємства, подібно до того, як Прованс асоціюється з винами, а Брі — із сирами.

Підприємство та його продукція отримали понад 30 медалей і дипломів на національних та міжнародних виставках, зокрема «Прод-Експо», «100 найкращих товарів України», «Made-in-Ukraine».

У структурі групи компаній працює близько 3500 співробітників, що робить її одним із найбільших роботодавців регіону.

Засновник компанії Олександр Кузьмінський відомий своєю неpubлічністю та орієнтацією на технологічний розвиток виробництва.

Компанія зберегла виробництво навіть під час активних бойових дій у країні, що підкреслює її високий рівень організаційної стійкості. У матеріалах зазначено, що бренд «не зламали ні пандемія, ні воєнні дії». Як один із найбільших виробників м'ясної продукції, підприємство відіграє важливу роль у забезпеченні внутрішнього ринку продуктами харчування, що є критично важливим у період війни. Наявність власної сировинної бази (свинокомплекс, аграрні підприємства) дозволила мінімізувати ризики перебоїв у постачанні. Компанія продовжує забезпечувати робочі місця та підтримувати економічну активність Полтавського регіону, що є важливим соціальним фактором у кризових умовах.

ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» — це сучасне, технологічно розвинене підприємство, яке пройшло шлях від невеликої бійні до одного з лідерів української м'ясопереробної галузі. Його діяльність характеризується високими стандартами якості, широким асортиментом продукції та стійкістю до зовнішніх викликів, включно з умовами воєнного стану. Підприємство відіграє важливу роль у продовольчій безпеці країни та розвитку харчової промисловості.

Загальна оцінка фінансово-господарської діяльності ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2022-2024 рр., необхідно проаналізувати основні економічні показники щодо капіталу, ресурсів і фінансових результатів (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Економічні показники господарської діяльності ТОВ «Глобинський
м'ясокомбінат» за 2022-2024 рр.

Показники	2022 р.	2023 р.	2024р.	Зміни в абсолютних величинах у порівнянні:		Темпи зростання у % до	
				2023/2022 р.	2024/2023р.	2023/2022 р.	2024/2023 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Капітал (станом на кінець періоду)							
Загальний капітал, тис. грн.	3259495	3955246	5299985	695751	1344739	121,35	134,00
Власний капітал, тис. грн.	1112422	1343227	2746700	230805	1403473	120,75	204,49
Нерозподілений прибуток або непокриті збитки, тис. грн.	269333	508114	1238595	238781	730481	188,66	243,76
Довгострокові зобов'язання та забезпечення, тис. грн.	305136	199286	258564	-105850	59278	65,31	129,75
Поточні зобов'язання та забезпечення, тис. грн.	1841937	2412733	2294721	570796	-118012	130,99	95,11
- у тому числі: поточна кредиторська заборгованість, тис. грн.	1637365	2114478	2137171	477113	22693	129,14	101,07
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	1308799	1470728	2508771	161929	1038043	112,37	170,58
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	1547649	1935762	2361219	388113	425457	125,08	121,98
- у тому числі: запасів, тис.	310166	392259	422185	82093	29926	126,47	107,63

грн.							
Середньооблі- кова чисельність працівників, ос	2750	2673	2631	-77	-42	97,20	98,43
Фонд оплати праці, тис. грн.	579882	694465	800352	114583	105887	119,76	115,25
Чистий дохід від продажу продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	5722510	7222669	8263579	1500159	1040910	126,22	114,41
Собівартість проданої продукції, тис. грн.	4347042	5828436	5778926	1481394	-49510	134,08	99,15
Валовий прибуток, тис. грн.	1375468	1394233	2484653	18765	1090420	101,36	178,21
Чистий фінансовий результат, тис. грн.	232764	232390	742812	-374	510422	99,84	319,64
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток, тис. грн.	223444	66696	900674	-156748	833978	29,85	1350,42
Фінансовий результат до оподаткування, тис. гр.	286374	299526	933516	13152	633990	104,59	311,66

На основі даних таблиці 1.4 щодо діяльності ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2022–2024 роки, нижче наведено деталізований аналіз показників із врахуванням умов воєнного стану.

Загальний капітал показує стабільне зростання з 3,26 млрд грн у 2022 році до 5,3 млрд грн у 2024 році (темп зростання у 2024 р. склав 134%). Позитивне відхилення, що свідчить про розширення масштабів діяльності та зростання вартості бізнесу навіть у складних воєнних умовах.

Власний капітал зріс більш ніж удвічі (на 104,49%) у 2024 році порівняно з 2023 роком, досягнувши 2,75 млрд грн. Основне джерело — нерозподілений

прибуток, який за 2024 рік зріс на 143,76% (на 730,5 млн грн). Це винятково позитивний фактор, який підвищує фінансову незалежність підприємства та створює «подушку безпеки» в умовах воєнних ризиків.

Поточні зобов'язання у 2024 році дещо скоротилися (на 4,89% порівняно з 2023 роком) на фоні зростання власного капіталу. Поточна кредиторська заборгованість залишилася майже на рівні попереднього року (зростання лише на 1,07%). Це позитивна тенденція, що вказує на покращення структури балансу та зниження залежності від зовнішнього фінансування.

Середньорічна вартість основних засобів у 2024 році зросла на 70,58% (на 1,04 млрд грн). Це свідчить про активне інвестування в оновлення обладнання та виробничих потужностей, що є сміливим та стратегічно правильним кроком під час війни для забезпечення конкурентоспроможності.

Вартість оборотних активів та запасів стабільно зростає (запаси у 2024 р. зросли на 7,63%). Це позитивно, оскільки забезпечує безперервність виробничого процесу в умовах можливих перебоїв з логістикою.

Кількість працівників скоротилася (на 77 осіб у 2023 р. та на 42 особи у 2024 р.), що сумарно за два роки становить зменшення на 4,3% від рівня 2022 року. Водночас фонд оплати праці постійно зростає (на 15,25% у 2024 р.). Відхилення неоднозначне: скорочення персоналу, ймовірно, зумовлене мобілізаційними процесами та міграцією, проте зростання зарплат допомагає утримувати кваліфіковані кадри та компенсувати інфляцію.

Чистий дохід від реалізації демонструє впевнене зростання (на 26,22% у 2023 р. та на 14,41% у 2024 р.), досягнувши 8,26 млрд грн. Це позитивно і свідчить про високу затребуваність продукції комбінату на ринку.

Собівартість та валовий прибуток у 2024 році відбулася унікальна ситуація — при зростанні доходу собівартість навіть дещо знизилася (на 0,85%). Це призвело до стрімкого стрибка валового прибутку на 78,21% у 2024 році. Це вкрай позитивно, що свідчить про ефективне управління витратами та оптимізацію виробничих процесів.

Чистий прибуток у 2024 році зріс у 3,2 раза (на 219,64%), а прибуток від операційної діяльності — у 13,5 раза. Це максимально позитивний результат, який демонструє високу адаптивність підприємства до роботи в умовах воєнного стану.

За період 2022–2024 рр. ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» продемонструвало високу життєстійкість та динамічний розвиток. Підприємство не лише зберегло обсяги діяльності під час війни, а й суттєво наростило прибутковість, капіталізацію та інвестиції в основні засоби. Ключовим досягненням 2024 року є випереджаюче зростання доходів над витратами, що дозволило акумулювати значний обсяг власного капіталу. Незначне скорочення чисельності персоналу компенсується зростанням заробітної плати, що є критично важливим для соціальної стабільності колективу.

ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» враховуючи ризики воєнного стану, частину нерозподіленого прибутку доцільно спрямувати на енергонезалежність (генерація, альтернативні джерела). Оскільки чисельність працівників дещо скорочується, варто впроваджувати програми додаткового соціального захисту та навчання для заміщення мобілізованих працівників. Отримані високі прибутки дозволяють розглядати варіанти виходу на нові міжнародні ринки для диверсифікації валютних ризиків. Враховуючи зростання обсягів запасів та реалізації, необхідно вдосконалювати складську логістику для збереження поточної динаміки прибутковості

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ГЛОБИНСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

2.1. Організація і методика відображення в обліку кредиторської заборгованості

У бухгалтерському обліку підставою для виникнення зобов'язань виступає здійснення господарських операцій, що фіксуються у відповідних облікових регістрах і слугують основою для відображення кредиторської заборгованості підприємства. Для обліку поточних зобов'язань у Плані рахунків передбачено рахунки 6 класу «Поточні зобов'язання», тоді як облік довгострокової кредиторської заборгованості здійснюється на рахунках 5 класу «Довгострокові зобов'язання».

У балансі кредиторська заборгованість традиційно поділяється на два розділи пасиву: довгострокові зобов'язання відображаються у II розділі пасиву, короткострокові зобов'язання — у III розділі пасиву, що залежить від форми подання фінансової звітності та строків погашення відповідних зобов'язань.

У процесі ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» важливо дотримуватися принципів коректної класифікації та відображення кредиторської заборгованості відповідно до її строків погашення. Перед складанням річної фінансової звітності підприємство зобов'язане здійснювати перегруповання зобов'язань: та частина довгострокової кредиторської заборгованості, яка підлягає погашенню протягом наступних дванадцяти місяців, переноситься до складу поточних зобов'язань. Такий підхід забезпечує достовірність інформації про фінансовий стан підприємства та відповідає вимогам національних стандартів бухгалтерського обліку.

Водночас прострочена кредиторська заборгованість, що виникає у межах операційної діяльності м'ясопереробного комплексу, не змінює своєї

класифікації та продовжує обліковуватися як поточна, незалежно від тривалості прострочення. Це дозволяє коректно оцінювати ліквідність та платоспроможність підприємства.

Особливу увагу на ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» приділяють питанням взаєморозрахунків із контрагентами. Якщо підприємство одночасно має дебіторську та кредиторську заборгованість перед одним і тим самим партнером, їх взаємне згортання забороняється відповідно до пункту 3 розділу IV НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Зарахування зустрічних однорідних вимог можливе лише за умови проведення офіційно оформленого взаємозаліку, підтвердженого належними документами, такими як акт взаємозаліку або відповідний договір. Це забезпечує прозорість облікових даних та унеможлиблює викривлення фінансових показників підприємства.

У системі бухгалтерського обліку відображення господарських операцій можливе лише за умови їх належного документального підтвердження. Первинний документ виступає відправною точкою облікового процесу, оскільки саме його підписання засвідчує факт здійснення операції та створює підстави для внесення відповідних записів до облікових регістрів. Процедура оформлення первинних документів на підприємстві здійснюється відповідно до вимог статті 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та положень «Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку». Дотримання цих нормативних актів забезпечує юридичну обґрунтованість, достовірність і повноту інформації, що відображається у бухгалтерському обліку [25].

У таблиці 2.1 відображено перелік документів, які оформляються при здійсненні операцій із зобов'язаннями в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат».

Перелік документів для обліку зобов'язань в ТОВ «Глобинський
м'ясокомбінат»

Код	Назва рахунка	Первинні документи
1	2	3
50	Довгострокові позики	Кредитні договори, виписки з банку, розрахунки бухгалтерії, платіжні доручення, договори позики, касові ордери, звіти касира
60	Короткострокові позики	
61	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	Договори, розрахунки бухгалтерії, відомості інвентаризації, накази, касові ордери, звіти касира, виписки з банка, платіжні доручення
51	Довгострокові векселі видані	Господарські договори, векселі, розрахунки бухгалтерії, накладні, акти, рахунки, касові ордери, звіти касира, виписки з банка
62	Короткострокові векселі видані	
52	Довгострокові зобов'язання за облігаціями	Договори, облігації, розрахунки бухгалтерії, накладні, акти, рахунки, касові ордери, звіти касира, виписки з банка
53	Довгострокові зобов'язання з оренди	Договори оренди, розрахунки бухгалтерії, акти, рахунки, касові ордери, звіти касира, виписки з банка
63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	Договори, накладні, рахунки-фактури, акти приймання робіт, послуг, податкові накладні, товарно-транспортні накладні, вантажно-митні декларації, приймальні акти, акти експертизи, платіжні доручення, виписки банку
54	Відстрочені податкові зобов'язання	Розрахунки бухгалтерії, платіжні доручення, виписки з банку, податкові накладні, митні декларації
65	Розрахунки за страхування	Платіжні доручення, виписки з банку, розрахунково-платіжні відомості, Е-лікарняні листи
66	Розрахунки за виплатами працівникам	Розрахунково-платіжні відомості, платіжні відомості, табелі обліку робочого часу, особові рахунки, листки обліку простоїв, чеки, касові ордери, звіти касира, платіжні доручення, виписка з банку
67	Розрахунки з учасниками	Договори, розрахунки та довідки бухгалтерії, рішення акціонерів, протоколи загальних зборів учасників, накази, відомості обліку дивідендів, касові ордери, платіжні доручення, виписки з банку
68	Розрахунки за іншими операціями	Договори, розрахунки бухгалтерії, відомості касових ордерів, звіти касирів, платіжні доручення, виписки з банку
69	Доходи майбутніх періодів	Договори, виписки з банку, прибуткові касові ордери, довідки бухгалтерії, накази

Джерело: сформовано автором

Організація обліку кредиторської заборгованості на ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» передбачає виконання низки ключових завдань, спрямованих

на забезпечення достовірності, своєчасності та повноти облікової інформації. Насамперед підприємство має забезпечити процес обліку зобов'язань компетентними фахівцями та сучасними засобами автоматизації, що дозволяє мінімізувати ризики помилок і підвищити оперативність обробки даних.

Важливим елементом є визначення раціональної системи ведення синтетичного та аналітичного обліку кредиторської заборгованості, що забезпечує можливість детального контролю за кожним видом зобов'язань. Наказом по підприємству встановлюється перелік посадових осіб, відповідальних за коректність розрахунків із контрагентами та своєчасне документальне оформлення господарських операцій.

Крім того, на підприємстві здійснюється вибір та впровадження оптимальних методів і процедур збору, систематизації та обробки облікової інформації. Регулярна перевірка стану розрахунків, контроль за строками погашення зобов'язань і розроблення графіків платежів є необхідними умовами запобігання виникненню простроченої кредиторської заборгованості та підтримання належного рівня фінансової дисципліни.

У ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» бухгалтерський облік ведення з використанням журнально-ордерної форми.

Бухгалтерські записи з обліку основних операцій по розрахункам з постачальниками, що використовують в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» розглянути в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Типова кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з постачальниками в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	2	3	4
Придбання матеріальних цінностей (послуг) від постачальника без попередньої оплати			
1	Оприбутковано матеріальні цінності від постачальника: вартість товарно-матеріальних цінностей без ПДВ сума ПДВ	15,20 22,28 641	631
2	Відображено суму послуг, пов'язаних з придбанням товарно-матеріальних цінностей:	15,20	631

	вартість без ПДВ сума ПДВ	22,28 641	
3	Відображено отримані послуги: вартість без ПДВ сума ПДВ	23, 90, 91, 92 641	631
4	Оплачено послуги постачальника	631	311, 301
Придбання матеріальних цінностей від постачальника з попередньою оплатою			
1	Здійснено попередню оплату постачальнику Загальна сума з ПДВ сума ПДВ	631 641	311 644
2	Оприбутковано матеріальні цінності від постачальника вартість товарно-матеріальних цінностей без ПДВ сума ПДВ	15,20 22,28 641	631
3	Відображено суму послуг, пов'язаних з придбанням товарно-матеріальних цінностей: вартість без ПДВ сума ПДВ	15,20 22,28 641	631
4	Відображено отримані послуги: вартість без ПДВ сума ПДВ	23, 90, 91, 92 641	631

Джерело: сформовано автором

Аналітичний облік розрахунків із постачальниками та підрядниками на ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» ведеться в розрізі кожного окремого контрагента та за кожним отриманим рахунком-фактурою, що забезпечує детальність і прозорість контролю за зобов'язаннями підприємства.

Типові бухгалтерські проведення, які застосовуються на підприємстві для обліку короткострокових банківських кредитів, систематизовано та подано у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Типова кореспонденція рахунків з обліку кредитів банків в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	2	3	4
1	Отримано від банку короткостроковий кредит: у національній валюті у іноземній валюті	311 312	601 602
2	Пролонговано короткостроковий кредит: у національній валюті у іноземній валюті	601 602	603 604
3	Нараховано відсотки на основну суму банківського кредиту	684	311 312

4	Повернення банку короткостроковий кредит: у національній валюті у іноземній валюті	601	311
		602	312

Джерело: сформовано автором

Отже, аналітичний облік короткострокових кредитів банків ведеться окремо по бакам у розрізі кредитного договору та строкам їх погашення.

Кореспонденція рахунків з обліку короткострокових векселів виданих наведена в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Типова кореспонденція рахунків з обліку короткострокових векселів виданих в
ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	2	3	4
1	Оприбутковано товари від постачальника: відображено ПДВ	20, 28 641	631
2	Отримано послуги: відображено ПДВ	90, 92 641	631
3	Видано вексель постачальнику	631	621
4	Погашено заборгованість за векселем виданим	621	311,301

Джерело: сформовано автором

Отже, аналітичний облік розрахунків по короткостроковим векселям виданим ведеться за кожним векселем та за строком погашення.

Облік нарахування та перерахування до бюджету різних податків та зборів, які сплачує ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат», наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Типова кореспонденція рахунків з обліку розрахунків за податками й
платежами ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	2	3	4
1	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ при: попередній оплаті (перша подія) наступній оплаті (друга подія)	643 70	6412
2	Відображено податковий кредит з ПДВ при:	6412	

	попередній оплаті (перша подія) наступній оплаті (друга подія)		644 631
3	Нараховано акцизний збір за реалізовану продукцію власного виробництва	70	6416
4	Утримано податок з доходів фізичних осіб	661	6411
5	Нараховано податок на прибуток	98	6413
6	Утримано військовий збір	661	642/B3
7	Перераховано податки і збори до бюджету: ПДВ акцизний податок податок з доходів фізичних осіб військовий збір	5412 6416 6411 6413	311
8	Нараховано єдиний соціальний внесок на заробітну плату: робітникам основного складу персоналу загальноновиробничих підрозділів персоналу адміністрації персоналу, зайнятому збуту продукції	23 91 92 93	651
9	Нараховано допомогу з тимчасової непрацездатності за рахунок фонду соціального страхування	652 (378)	663
10	Сплачено єдиний соціальний внесок	651	311

Джерело: сформовано автором

З метою забезпечення належної деталізації облікових даних щодо розрахунків із бюджетом за податковими зобов'язаннями на ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» відкрито аналітичні рахунки до субрахунку 641 «Розрахунки за податками». Це дає змогу здійснювати контроль за кожним видом податкових платежів та забезпечує прозорість формування податкових зобов'язань підприємства.

Аналітичний облік за субрахунком 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами» ведеться у розрізі кожного окремого збору чи платежу, що дозволяє систематизувати інформацію про нарахування та сплату обов'язкових внесків і забезпечує своєчасність виконання фінансових зобов'язань перед державними цільовими фондами.

Процес формування бухгалтерських записів щодо нарахування заробітної плати на підприємстві автоматизований: відповідні проведення генеруються під час обробки документа «Відомість нарахування заробітної плати». Факт виплати заробітної плати відображається у бухгалтерському обліку на підставі проведених банківських або касових ордерів. Узагальнені типові бухгалтерські проведення з обліку розрахунків із працівниками наведено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Типова кореспонденція рахунків обліку по виплатах працівникам ТОВ

«Глобинський м'ясокомбінат»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	2	3	4
1	Нараховано заробітну плату: робітникам основного складу персоналу загальновиробничих підрозділів персоналу адміністрації персоналу, зайнятому збуту продукції	23 91 92 93	661
2	Нараховано допомогу з тимчасової непрацездатності: за рахунок підприємства за рахунок фонду соціального страхування	23,91 652, 378	663
3	Нараховано єдиний соціальний внесок на заробітну плату та допомогу з тимчасової непрацездатності: робітникам основного складу персоналу загальновиробничих підрозділів персоналу адміністрації персоналу, зайнятому збуту продукції	23 91 92 93	651
4	Утримано податок з доходів фізичних осіб із заробітної плати із допомоги з тимчасової непрацездатності	661 663	6411
5	Утримано військовий збір із заробітної плати із допомоги з тимчасової непрацездатності	661 663	642/ВЗ
6	Отримано на спец рахунок коштів від Фонду соціального страхування	313	378
7	Сплачено: єдиний соціальний внесок податок на доходи фізичних осіб військовий збір	651 6411 642	311 313
8	Здійснено виплату: заробітної плати допомоги з тимчасової непрацездатності	651 663	311 313

Джерело: сформовано автором

ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» відображає операції по рахунках з учасниками підприємства наступним чином (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Типова кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з учасниками ТОВ

«Глобинський м'ясокомбінат»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт

1	2	3	4
1	Нараховані дивіденди учасникам та засновникам за рахунок прибутку за звітний період	443	671
2	Утримано із суми нарахованих дивідендів: податок з доходів фізичних осіб військовий збір	671	6411 642
3	Виплачено дивіденди	671	311,301
4	Списано суми нарахованих дивідендів на зменшення суми заборгованості засновникам з формування статусного капіталу підприємства	671	46

Джерело: сформовано автором

Аналітичний облік розрахунків з учасниками підприємства ведеться за кожним окремим засновником чи учасником.

Кореспонденцію рахунків з обліку розрахунків за іншими операціями, що використовує ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Типова кореспонденція рахунків з обліку розрахунків за іншими операціями
ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	2	3	4
1	Отримано аванс від покупця	311	681
2	Зараховано раніше отриманий аванс	681	361
3	Отримано від дочірніх підприємств	20, 22, 28, 31	682
4	Повернуто майно дочірніх підприємств	682	20, 22, 28, 31
5	Отримано кошти від внутрішньогосподарських підрозділів, які мають окремі баланси	311	683
6	Нараховано відсотки, пов'язані із позиками	95	684
7	Сплата відсотків	684	311
8	Отримано інші витрати	15, 92, 93, 94	682

Джерело: сформовано автором

Облікові реєстри, які використовуються в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» для обліку зобов'язань наведено у таблиці 2.9.

Облікові реєстри, які використовуються для обліку кредиторської
заборгованості в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»

№ п/п	Код	Назва синтетичного рахунка	Регістр бухгалтерського обліку
1	2	3	4
1	60	Короткострокові позики	ж.2
2	61	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	ж.3, розділ 2
3	62	Короткострокові векселі видані	ж.3, розділ 1, в. 3.4
4	63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	ж.3, розділ 1, в. 3.3
5	64	Розрахунки за податками й платежами	ж.3, розділ 2, в. 3.6
6	65	Розрахунки за страхуванням	ж. 5, ж. 5А, розділ 3
7	66	Розрахунки за виплатами працівникам	ж. 5, ж. 5А, розділ 3
8	67	Розрахунки з учасниками	ж.3, розділ 2
9	68	Розрахунки за іншими операціями	ж.3, розділ 1, в. 3.5
10	69	Доходи майбутніх періодів	ж.3, розділ 2
11	50	Довгострокові позики	ж.2
12	51	Довгострокові векселі видані	ж.3, розділ 2, в. 3.4
13	52	Довгострокові зобов'язання за облігаціями	ж.3, розділ 2
14	53	Довгострокові зобов'язання з оренди	ж.3, розділ 2, в. 3.3
15	54	Відстрочені податкові зобов'язання	ж.3, розділ 2, в. 3.6

Джерело: сформовано автором

Варто підкреслити, що доходи, які виникають у результаті списання кредиторської заборгованості операційного характеру після спливу строку позовної давності, відображаються у бухгалтерському обліку за кредитом рахунка 717 «Дохід від списання кредиторської заборгованості» у кореспонденції з відповідними рахунками обліку зобов'язань. Такий порядок забезпечує коректне формування фінансових результатів та відповідає вимогам національних стандартів бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік на ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» є повністю автоматизованим, що значно підвищує ефективність обробки облікової інформації. На основі введених первинних даних система автоматично здійснює групування дебетових і кредитових оборотів за відповідними синтетичними та аналітичними рахунками, формує необхідні облікові реєстри, визначає сальдо на кінець звітного періоду та генерує фінансову звітність. Облік кредиторської заборгованості на підприємстві ведеться у суворій

відповідності до чинного законодавства України, що забезпечує достовірність і прозорість фінансової інформації.

2.2. Методика аналітичних процедур щодо оцінки стану та динаміки кредиторської заборгованості.

Раціональне та виважене управління кредиторською заборгованістю є важливою передумовою розширення ринків збуту продукції та послуг підприємства. Ефективність цього процесу значною мірою залежить від наявності достатнього обсягу обігового капіталу, що дозволяє мінімізувати потребу у залученні додаткових фінансових ресурсів і, відповідно, скоротити витрати, пов'язані з їх обслуговуванням.

Для забезпечення оптимального рівня обігового капіталу підприємству необхідно здійснювати регулювання обсягів виробничих запасів та кредиторської заборгованості. Передумовою такого регулювання є проведення ґрунтовного аналітичного дослідження, результати якого дають змогу визначити комплекс факторів, що впливають на ефективність управління зобов'язаннями. Узагальнена характеристика цих факторів подана на рисунку 2.1.

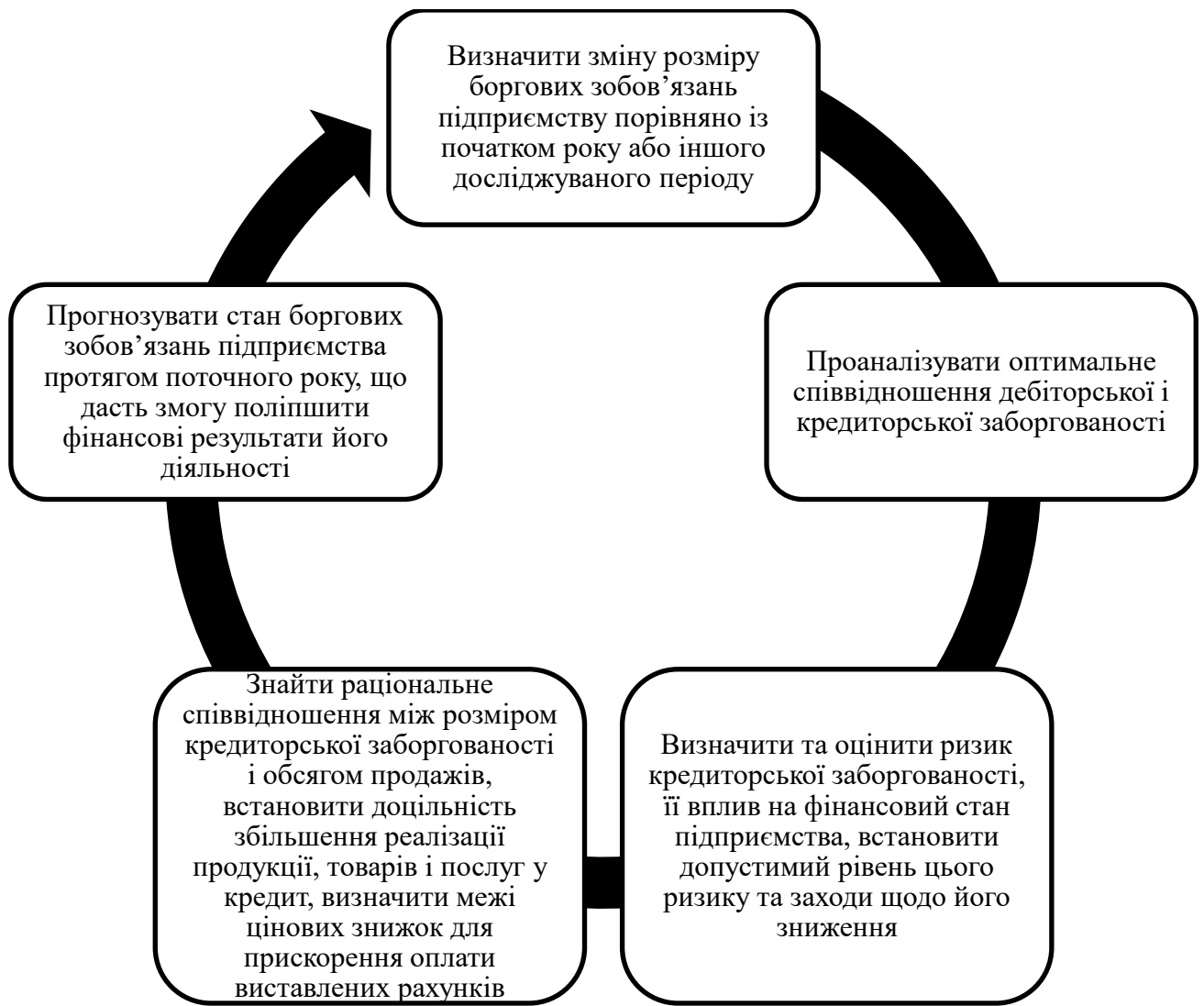

Рис. 2.1. Перспективи проведення аналізу кредиторської заборгованості
Джерело: складено автором на основі [26-27]

Методика проведення аналізу кредиторської заборгованості представлена на рисунку 2.2.

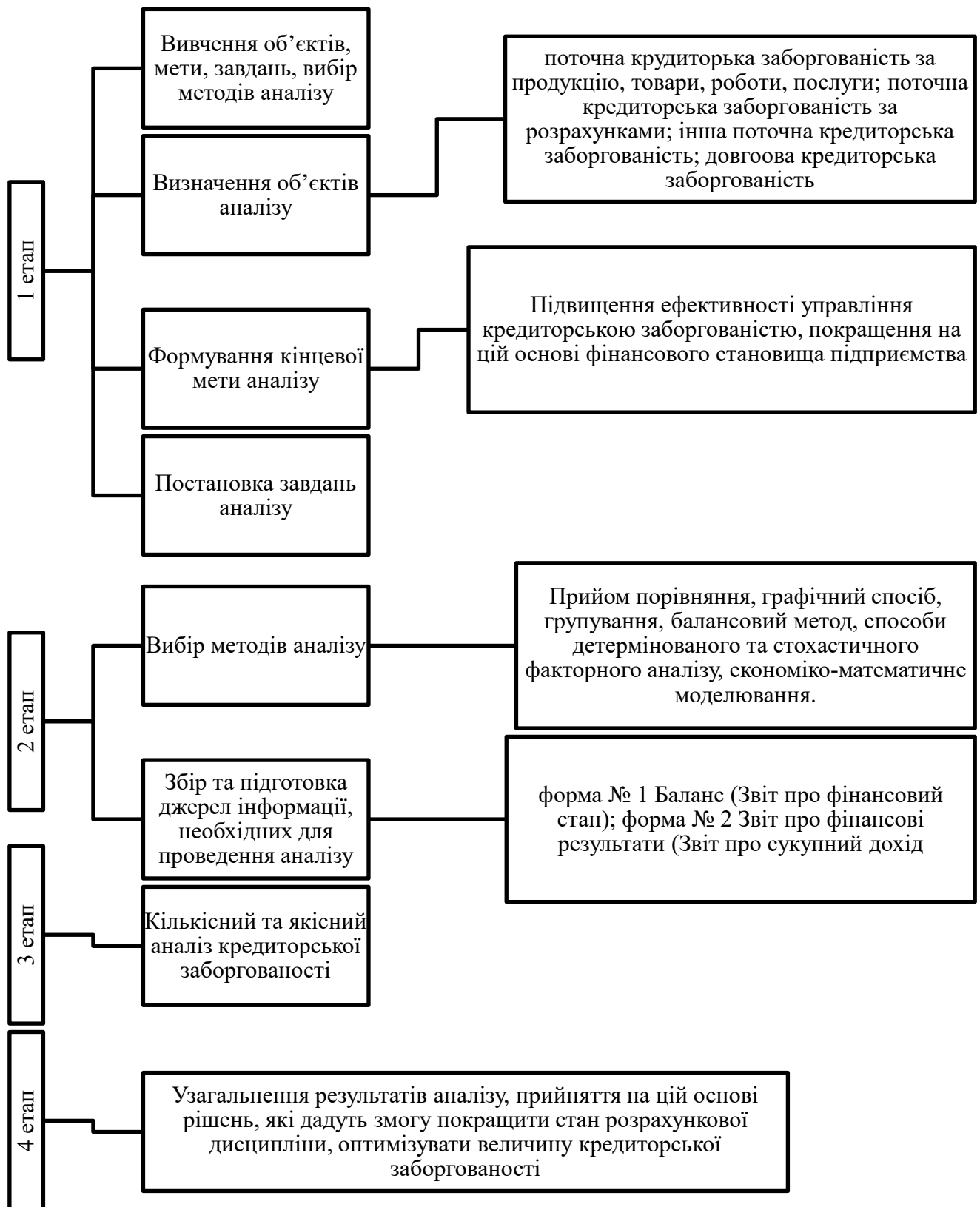

Рис. 2.2. Модель проведення аналізу кредиторської заборгованості
Джерело: складено автором на основі [28, с. 264]

Основними завданнями аналізу кредиторської заборгованості є систематичний збір і опрацювання інформації, що характеризує кредитну

історію контрагентів, а також визначення оптимальних умов кредитування та форм погашення зобов'язань для кожного кредитора. Важливим етапом є встановлення питомої ваги кредиторської заборгованості у загальному обсязі зобов'язань підприємства, дослідження її складу, структури та динамічних змін. Аналіз також передбачає контроль за своєчасністю погашення зобов'язань, порівняння обсягів і швидкості обороту дебіторської та кредиторської заборгованості, визначення частки сумнівних і безнадійних боргів у загальній сумі кредиторської заборгованості. На основі отриманих результатів розробляються заходи щодо оптимізації її величини та структури.

До суб'єктів аналізу належать бухгалтерська служба підприємства, керівництво та зовнішні користувачі фінансової інформації, які використовують результати аналітичних досліджень для прийняття управлінських рішень.

Дослідження поточної кредиторської заборгованості доцільно розпочинати з аналізу її складу та структури за даними балансу, застосовуючи методи горизонтального та вертикального аналізу. Узагальнені результати наведено у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Структура поточної кредиторської заборгованості ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2022-2024 рр.

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміни в абсолютних величинах від		Темпи приросту у % до	
				2022/2023р.	2023/2024р.	2022/2023 р.	2023/2024 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Поточна кредиторська заборгованість за:							
Короткострокові кредити банків, тис.грн.	199542	293810	152913	94268	-140897	147,24	52,04
Довгостроковим зобов'язаннями., тис. грн	90718	94620	2292	3902	-92328	104,30	2,42
товари, роботи, послуги, тис. грн	1356859	1809748	1857286	452889	47538	133,38	102,63
розрахунками з	71582	72183	107788	601	35605	100,84	149,33

бюджетом, тис. грн							
розрахунками зі страхування, тис. грн	7576	8826	9994	1250	1168	116,50	113,23
розрахунками з оплати праці, тис. грн	34358	40182	39466	5824	-716	116,95	98,22
одержаними авансами, тис. грн	14613	19395	25095	4782	5700	132,72	129,39
розрахунками з учасниками, тис. грн	-	-	11925	-	-	-	-
Поточні забезпечення, тис. грн	61659	69542	83325	7883	13783	112,78	119,82
Інші поточні зобов'язання, тис. грн	5030	4445	4637	-585	192	88,37	104,32
Усього, тис. грн	1841937	2412733	2294721	570796	-118012	130,99	95,11

На основі даних таблиці 2.10 можна зробити висновок, що у 2023 році спостерігалось зростання на 47,24% (до 293,8 млн грн), проте у 2024 році відбулося різке скорочення на 47,96% — до 152,9 млн грн., що є позитивною динамікою. В умовах воєнного стану та високих відсоткових ставок зниження боргового навантаження перед банками зменшує фінансові витрати на обслуговування кредитів та підвищує фінансову стійкість підприємства.

Заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями (поточна частина) після незначного зростання у 2023 році, у 2024 році цей показник скоротився майже до мінімуму — з 94,6 млн грн до 2,3 млн грн (темп зростання лише 2,42% від рівня попереднього року). Це дуже позитивний показник, який свідчить про успішне погашення планових платежів за довгостроковими боргами. Це звільняє обігові кошти для операційної діяльності в майбутньому.

Заборгованість за товари, роботи, послуги це найбільша стаття заборгованості, яка стабільно зростала: на 33,38% у 2023 році та на 2,63% у 2024 році, сягнувши 1,86 млрд грн. З одного боку, це використання «безкоштовного» ресурсу постачальників для фінансування діяльності. З

іншого боку, в умовах війни висока залежність від постачальників може бути ризикованою у разі логістичних збоїв або вимог щодо переходу на передоплату.

Розрахунки з бюджетом у 2024 році заборгованість зросла на 49,33% (до 107,8 млн грн) порівняно з 2023 роком. Негативно з точки зору зростання боргу, проте це логічний наслідок зростання чистого доходу та прибутку підприємства. Це свідчить про збільшення податкових зобов'язань через розширення діяльності.

Розрахунки зі страхування зростає (+13,23% у 2024 р.), а з оплати праці — дещо скоротилася у 2024 році на 1,78% (до 39,5 млн грн). Скорочення боргу перед персоналом є позитивним фактором, особливо під час війни, оскільки це сприяє лояльності працівників та збереженню кадрового потенціалу.

Показник одержані аванси зріс на 32,72% у 2023 році та ще на 29,39% у 2024 році. Зростання авансів від покупців свідчить про високу довіру до продукції комбінату та забезпечує підприємство додатковими обіговими коштами без відсотків.

Розрахунки з учасниками з'явилися лише у 2024 році у сумі 11,9 млн грн. Свідчить про нарахування дивідендів або інших виплат власникам, що можливо лише за умови прибуткової діяльності.

Загальна сума поточної кредиторської заборгованості у 2024 році знизилася на 4,89% порівняно з 2023 роком (з 2,41 млрд грн до 2,29 млрд грн), що на фоні зростання власного капіталу (згідно з джерелом 1.4) є ознакою оздоровлення фінансового стану. Підприємство успішно заміщує дорогі банківські кредити та довгострокові зобов'язання власними коштами та стійкою заборгованістю перед постачальниками. В умовах воєнного стану ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» демонструє здатність вчасно розраховуватися за зобов'язаннями, що мінімізує фінансові ризики.

Враховуючи велику частку боргу перед постачальниками (1,86 млрд грн), варто розглянути можливість отримання знижок за дострокову оплату, використовуючи накопичений нерозподілений прибуток. Оскільки заборгованість перед бюджетом зростає найшвидшими темпами, необхідно

забезпечити чітке планування податкових платежів, щоб уникнути штрафних санкцій. Якщо частина кредиторської заборгованості є валютною (імпорт сировини чи обладнання), необхідно використовувати інструменти хежування для захисту від девальвації гривні в умовах війни. Підтримувати рівень оборотних активів на рівні, що дозволяє швидко покривати поточні зобов'язання, які залишаються значними.

Аналіз довгострокової кредиторської заборгованості також необхідно проводити в першу чергу із вивченням її складу та структури за даними балансу (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Структура довгострокової кредиторської заборгованості ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2022-2024 рр.

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміни в абсолютних величинах від		Темпи приросту у % до	
				2022/2023 р.	2023/2024 р.	2022/2023 р.	2023/2024 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Довгострокова кредиторська заборгованість за:							
Відстрочені податкові зобов'язання, тис. грн	93093	71368	216351	-21725	144983	76,66	303,15
Довгострокові кредити банків, тис. грн	174799	88525	-	-86274	-	50,64	-
Інші довгострокові зобов'язання, тис. грн	37244	39393	42213	2149	2820	105,77	107,16
Всього, тис. грн	305136	199286	258564	-105850	59278	65,31	129,75

На основі даних таблиці 2.11 можна зробити висновок, що відстрочені податкові зобов'язання у 2023 році відбулося зниження показника на 23,34% (з 93,1 млн грн до 71,4 млн грн). Проте у 2024 році спостерігається стрімке зростання — у 3 рази (на 203,15%), до рівня 216,4 млн грн. Зростання відстрочених податкових зобов'язань зазвичай пов'язане з різницею між бухгалтерським та податковим обліком (наприклад, через активну амортизацію

новопридбаних активів). Враховуючи дані джерела 1.4 про значне зростання вартості основних засобів у 2024 році, це відхилення є позитивним, оскільки свідчить про масштабне інвестування у виробництво,. Це дозволяє підприємству відстрочити сплату податку на прибуток, зберігаючи грошові кошти в обороті в критичний воєнний період.

Довгострокові кредити банків у 2023 році заборгованість скоротилася майже вдвічі (на 49,36%, до 88,5 млн грн). Станом на 2024 рік цей показник **повністю відсутній** (зменшення на 100%). Це **винятково позитивна тенденція**. Повне погашення довгострокових кредитів (або їх переведення до поточної частини для остаточного розрахунку, як видно з таблиці 2.10) свідчить про високу ліквідність та фінансову незалежність підприємства,. В умовах воєнного стану, коли доступ до кредитування може бути обмеженим, а відсоткові ставки — високими, відсутність боргового навантаження значно підвищує стійкість комбінату до фінансових шоків.

Інші довгострокові зобов'язання демонструє стабільне, незначне зростання: на 5,77% у 2023 році та ще на 7,16% у 2024 році (до 42,2 млн грн). Це відхилення є **нейтральним або помірно позитивним**. Воно вказує на наявність сталих довгострокових партнерських відносин або фінансових угод, які не створюють критичного тиску на бюджет підприємства, але забезпечують необхідну підтримку операційної діяльності.

Загальна сума довгострокової заборгованості у 2023 році суттєво скоротилася (на 34,69%), а у 2024 році знову зросла на 29,75%. Проте якісна структура боргу принципово змінилася: підприємство **повністю позбулося залежності від банківських кредитів** і натомість отримало зростання відстрочених податкових зобов'язань, що фактично є формою безвідсоткового внутрішнього фінансування за рахунок податкових преференцій при інвестуванні. У період воєнного стану така стратегія — мінімізація зовнішніх боргів при одночасному нарощуванні активів — є максимально ефективною для збереження стабільності.

Враховуючи значну частку відстрочених податкових зобов'язань (216,4 млн грн), підприємству необхідно ретельно планувати грошові потоки на майбутні періоди, коли ці зобов'язання стануть поточними до сплати. Оскільки підприємство повністю погасило довгострокові кредити, воно має «чисту» кредитну історію та високий кредитний рейтинг. Це дозволяє у разі необхідності швидко залучити кошти на вигідних умовах для відновлення або розширення у разі пошкодження майна внаслідок бойових дій. Кошти, які раніше спрямовувалися на обслуговування банківських кредитів, доцільно спрямувати на заходи з безпеки бізнесу: релокацію критичних вузлів, страхування воєнних ризиків або розвиток енергоавтономності. Оскільки ріст зобов'язань у 2024 році зумовлений саме податковими відстрочками, важливо продовжувати моніторинг ефективності використання нових основних засобів, щоб їх віддача покривала майбутні податкові виплати

2.3. Методика аудиту кредиторської заборгованості: процедури перевірки повноти, достовірності та відповідності нормативним вимогам.

Комплексна оцінка окремих складових кредиторської заборгованості є важливим інструментом для визначення рівня платоспроможності підприємства, а також показників його загальної та швидкої ліквідності. У зв'язку з цим аналітичні процедури, що стосуються кредиторської заборгованості, мають суттєве значення як для зовнішніх, так і для внутрішніх користувачів фінансової звітності суб'єкта господарювання.

Згідно з положеннями МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» [29], ключовою метою аудиту кредиторської заборгованості є формування аудитором об'єктивної та незалежної професійної думки щодо правильності ведення розрахунків із постачальниками за отримані товарно-матеріальні цінності та надані послуги.

Перелік основних завдань, що виконуються під час аудиту кредиторської заборгованості, представлено на рисунку 2.4.

Рис. 2.4. Завдання з проведення аудиту кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання

Джерело: складено автором

Згідно з вимогами МСА 500 «Аудиторські докази» [29], планування аудиторських процедур щодо перевірки поточної кредиторської заборгованості базується на сукупності аудиторських доказів, які підлягають отриманню в процесі аудиту фінансової звітності.

До основних інформаційних джерел, що забезпечують проведення аудиту кредиторської заборгованості, належать: облікова політика підприємства, первинні документи (накладні, акти приймання-передачі, накази), банківські виписки, касові документи, облікові регістри, що відображають операції з

кредиторської заборгованості, а також фінансова звітність підприємства та інші супровідні матеріали.

Слід зазначити, що до основних етапів (рис. 2.5) виконання вибіркової перевірки щодо кредиторської заборгованості аудитором приділяється особлива увага.

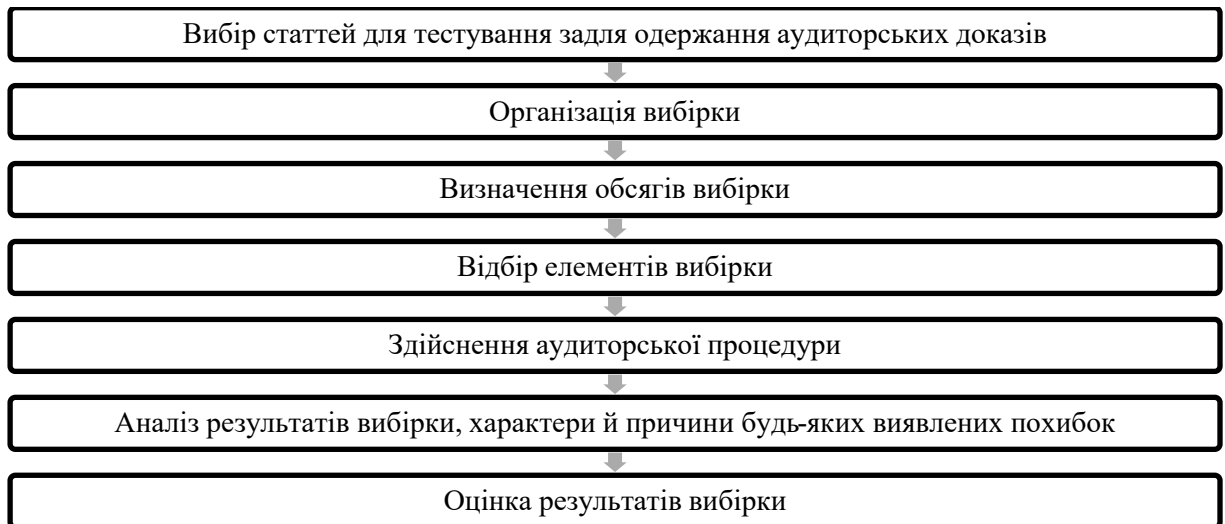

Рис. 25. Основні етапи виконання вибіркової перевірки щодо кредиторської заборгованості

Джерело: складено автором

Під час перевірки кредиторської заборгованості аудитор має керуватися положеннями МСА 505 «Зовнішні підтвердження» [29], оскільки достовірність отриманих аудиторських доказів значною мірою визначається джерелом їх надходження, а також умовами та способом їх отримання.

У сучасних умовах аудит кредиторської заборгованості підприємств переважно здійснюється із застосуванням автоматизованих інформаційних систем, які забезпечують виконання комплексу спеціалізованих завдань. Серед найбільш поширених інструментів, що використовуються аудитором в усьому світі, особливе місце займають програмні продукти «CaseWare». Ця компанія є одним із світових лідерів у сфері автоматизації фінансового контролю та аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту, а також у формуванні звітності згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності. Отже, на

початкових етапах при аудиті кредиторської заборгованості формується анкета перевірки розрахунків з постачальниками (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Анкета перевірки розрахунків з постачальниками та підрядниками

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Скільки років Ви працюєте на підприємстві? 0-1				
	1-5				
	5 і більше				
2	Чи проводиться аналіз кредиторської заборгованості?				
3	Чи здійснюється контроль кредиторської заборгованості?				
4	Чи здійснюється класифікація кредиторської заборгованості?				
5	Чи здійснюється інвентаризація кредиторської заборгованості?				
6	Яка періодичність проведення інвентаризації розрахунків з постачальниками: раз на рік; двічі на рік; не проводиться?				
7	Як ведеться облік розрахунків з постачальниками: вручну; автоматизовано; комбіновано?				
8	Хто приймає рішення про придбання матеріалів у постачальників: керівник; головний бухгалтер; начальник виробництва				

Джерело: сформовано автором

Одержавши в процесі попереднього планування дані про підприємство, аудитор приступає до розробки загального плану аудиту розрахунків по кредиторській заборгованості (табл. 2.14).

Загальний план проведення аудиту розрахунків по кредиторській
заборгованості

Етап аудиторської перевірки	Аудиторські процедури	Аудиторські докази	Період проведення	Виконавці
1	2	3	4	5
Підготовчий	Знайомство з бізнесом клієнта, планування проведення аудиту розрахунків по кредиторській заборгованості	Звіти попередніх, перевірок, накази		
Основний	Перевірити правильність визначення залишку кредиторської заборгованості на початок періоду. Перевірити правильність оформлення первинних документів з розрахунків з постачальниками. Перевірити правильність класифікації зобов'язань. Перевірити правильність віднесення розрахунків з постачальниками на рахунки обліку. Перевірити правильність визначення термінів виникнення та погашення кредиторської заборгованості. Перевірити доцільність закупівлі у постачальників (моніторинг цін). Перевірити правильність визначення вартості імпортованих матеріалів. Перевірити правильність визначення вартості туристичних послуг. Перевірити правильність визначення вартості вітчизняних основних засобів. Перевірити правильність заліку заборгованості при попередній оплаті. Перевірити відповідність збільшення та зменшення кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками. Перевірити правильність кореспонденції рахунків з розрахунків з постачальниками	Накладна, товарно-транспортна накладна, картка складського обліку матеріалів, відомість обліку залишків матеріалів на складі, доручення, журнал, головна книга, Баланс		
Завершальний	Складання аудиторського звіту і висновку	Звіт		

Джерело: сформовано автором

Програму аудиту розрахунків по кредиторській заборгованості наведено в додатку Г.

Для вирішення поставлених завдань аудиту розрахунків по кредиторській заборгованості варто використовувати наступні робочі документи аудитора

(додаток Д). Звичайно перелік робочих документів невичерпний, бо все залежить від поставлених завдань перед аудитором. Дані документи доповнюють програму аудиту, підтверджуючи якість виконаної аудиторської процедури та підвищуючи ефективність аудиторської перевірки кредиторської заборгованості.

З 2024 року обов'язковий аудит в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» проводить ТОВ «БЕЙКЕР ТІЛЛІ УКРАЇНА» (сертифікат аудитора №006170, виданий рішенням АПУ від 19.01.07 р. №171/3, номер реєстрації у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності - №102081).

У процесі виконання завдання з аудиту, не встановлено суттєвих порушень і фінансова звітність ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2022-2024 роки відображена достовірно та відповідає вимогам Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.71.1999 № 996-XIV щодо складання фінансової звітності (додаток А3, додаток Б3, додаток В3).

Аудиторами також було здійснено перевірку дотримання Товариством умов спеціальних дозволів. За результатами виконаних процедур порушень встановленого порядку їх використання не виявлено.

Під час аудиту не встановлено жодних фактів чи обставин, які могли б свідчити про порушення або про існування суттєвого ризику викривлення фінансової звітності за 2022–2024 роки унаслідок шахрайських дій.

Аудиторська фірма не надавала ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» жодних додаткових послуг, окрім аудиторських.

Таким чином, за підсумками проведеного аудиту фінансова звітність ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2022–2024 роки загалом є достовірною та не містить суттєвих викривлень, спричинених шахрайством або помилками.

Проте при аудиторській перевірці кредиторської заборгованості аудитор може виявити наступні порушення [30, с. 17; 31, с. 4]:

1. неналежне документальне оформлення операцій, пов'язаних із отриманням та використанням кредитів;

2. фальсифікація первинних документів і облікових записів, а також привласнення кредитних коштів;
3. надання кредитів без повного пакета документів позичальника;
4. видача кредитів за умов часткової відсутності необхідних документів;
5. внесення неправдивої або викривленої інформації до фінансових документів;
6. оформлення кредитів на підставі документів із виправленнями чи приписками, навіть якщо вони формально підтверджені;
7. використання кредитних ресурсів не за визначеним цільовим призначенням;
8. безпідставне відвантаження продукції, товарів чи виконання робіт і послуг, що призводить до необґрунтованого виникнення кредиторської заборгованості;
9. необґрунтоване відображення витрат підприємства;
10. помилки у класифікації кредиторської заборгованості як довгострокової або короткострокової;
11. неправильне зарахування сплачених сум на погашення заборгованості інших, невідповідних кредиторів;
12. відображення кредиторської заборгованості на фіктивних рахунках або за неіснуючими операціями;
13. порушення порядку оформлення та пред'явлення претензій за договорами постачання;
14. неоприбуткування отриманих від постачальників товарно-матеріальних цінностей;
15. невірне закриття отриманих авансів у частині списання відповідної дебіторської заборгованості;
16. невірне закриття сплачених авансів у частині списання відповідної кредиторської заборгованості;

17. приховування кредиторської заборгованості шляхом відображення згорнутих залишків у фінансовій звітності;
18. помилки у визначенні суми кредиторської заборгованості через коливання валютного курсу при розрахунках в іноземній валюті;
19. підміна банківських виписок або внесення змін до них з метою спотворення інформації про погашення заборгованості;
20. некоректне визначення податкового кредиту з ПДВ;
21. відображення простроченої кредиторської заборгованості після закінчення строку позовної давності, що призводить до необґрунтованого заниження податкових зобов'язань;
22. ведення обліку розрахунків із постачальниками та підрядниками в іноземній валюті виключно у гривневому еквіваленті, що ускладнює контроль за правильністю визначення курсових різниць;
23. порушення, пов'язані з укладанням, внесенням змін та виконанням колективного договору;
24. відсутність документального підтвердження законності нарахування та виплати працівникам грошових коштів;
25. заниження фактичних витрат на оплату праці з метою зменшення сум обов'язкових відрахувань та утримань;
26. невідповідність сум нарахованих внесків до фондів соціального страхування даним облікових регістрів;
27. завищення або заниження сум нарахованих внесків через помилки у визначенні бази оподаткування або неправильне застосування ставок;
28. порушення у застосуванні ставок та податкових пільг при нарахуванні ПДФО;
29. помилки у розрахунку середньої заробітної плати, зокрема неправильне визначення розрахункового періоду або необґрунтоване включення до розрахунку виплат, які не повинні враховуватися;
30. несвоєчасне перерахування обов'язкових відрахувань та утримань, пов'язаних з оплатою праці;

- 31. порушення у веденні розрахунків за депонованою заробітною платою;
- 32. відсутність табелів обліку робочого часу;
- 33. включення до платіжних відомостей підставних або неіснуючих осіб.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ТОВ «ГЛОБИНСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

Важливим завданням управління зобов'язаннями є заходи, які спрямовані на оптимізацію кредиторської заборгованості. При проведенні аудиту кредиторської заборгованості в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» варто спробувати дотримуватися запропонованого плану перевірки, що вказаний в таблиці 3.1

Таблиця 3.1

План аудиторської перевірки кредиторської заборгованості в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»

№	Етап перевірки	Мета	Завдання	Оформленні документи
1	2	3	4	5
1	Організаційний	призначення відповідальних за проведення перевірки; організаційно-методичне забезпечення аудиту	призначити відповідальних; визначити стратегію перевірки; провести оцінку системи внутрішнього контролю кредиторської заборгованості; скласти програму аудиту	План аудиту. Тест оцінки системи внутрішнього контролю кредиторської заборгованості. Програма аудиту
3	Фактичний	отримати докази щодо відповідності даних про кредиторську заборгованості фактичній заборгованості	вивчення документів результатів попередніх інвентаризацій	Робочий документ аудитора
2	Основний	визначення методики якісного виконання аудиторських процедур	виконати аудиторські процедури відповідно до програми аудиторської перевірки;	Робочі документи аудитора на виконанні аудиторських процедур
3	Узагальнення результатів	надати інформацію управлінському персоналу про результати перевірки	провести аналіз виявлених порушень, помилок; оформити підсумкові документи; надати рекомендації щодо усунення виявлених порушень; надати звіт про виконання	Підсумкові аудиторські документи; аудиторський звіт; пропозиції щодо усуненню виявлених порушень

			аудиторської перевірки	
--	--	--	------------------------	--

Джерело: сформовано автором

Звичайно однією із процедур аудитора є процес оцінки внутрішнього аудиту. Запропонований тест оцінки внутрішнього контролю кредиторської заборгованості (табл. 3.2) дозволить аудитору більш швидко зрозуміти наскільки внутрішній контроль є ефективним.

Таблиця 3.2

Тест оцінки системи внутрішнього контролю кредиторської заборгованості

№	Перелік питань	Варіанти відповіді		Інформація відсутня	Примітки
		ТАК (+)	НІ (-)		
1	2	3	4	5	6
1	Чи трапляються помилки у відображенні кредиторської заборгованості: в аналітичному обліку; синтетичному обліку; фінансовій звітності?				
2	Чи ведеться облік рахунків-фактур за послідовністю термінів їх сплати?				
3	Чи класифікується кредиторської заборгованість за термінами її погашення?				
4	Чи затверджений графік документообігу за операціями з кредиторської заборгованістю?				
5	Чи проводять позапланові інвентаризації кредиторської заборгованості?				
6	Чи проводиться інвентаризація кредиторської заборгованості перед складанням фінансової звітності?				
7	Чи виявляються порушення в обліку кредиторської заборгованості в результаті проведених інвентаризацій?				
8	Чи ведеться аналітичний облік заборгованості за термінами позовної давності?				
9	Чи проводився взаємозалік розрахунків у звітному періоді ?				
10	Чи розбігаються дані щодо аналітичного обліку заборгованості та синтетичного обліку?				
11	Чи проводиться аналіз термінів погашення кредиторської заборгованості?				
12	Чи перевірявся бухгалтерський облік				

	кредиторської заборгованості у звітному періоду: головним бухгалтером; системою внутрішнього контролю; іншим контролюючим органом?				
13	Чи проводиться перевірка правильності оформлення первинних документів?				
14	Чи проводиться аналіз кредиторської заборгованості?				
15	Аналіз кредиторської заборгованості проводить: економічний відділ; фінансовий відділ; бухгалтерія				

Джерело: сформовано автором

Також при проведенні аудиту кредиторської заборгованості в ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» можна використовувати робочий документ «Підтвердження залишку кредиторської заборгованості», який допоможе встановити залишки кредиторської заборгованості та факт підтвердження постачальниками заборгованості (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Форма робочого документа РД-1.1. Підтвердження залишку кредиторської заборгованості

Постачальник	За даними обліку			За даними аудиту			
	Дата виникнення	Сума (грн)	Відповідно до акту звірки заборгованості. Сума (грн)	Підтвердження постачальника заборгованості методом зустрічної перевірки аудитором (Так (+), ні (-))	Дата виникнення	Сума (грн)	Відповідно до акту звірки заборгованості. Сума (грн)
1	2	3	4	5	6	7	8
Разом:							
Відхилення:		Висновки аудитора:					
Гр.2-Гр.6							
Гр.3-Гр.7							
Гр.4-Гр.8							

Джерело: сформовано автором

При складанні Звіту аудитора можна додатково проаналізувати наступні показники, що стосуються кредиторської заборгованості. Відповідно, які

допоможуть встановити наскільки стан кредиторської заборгованості є задовільним чи прийнятним для підприємства (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Форма робочого документа РД-2.1. Аналіз стану кредиторської заборгованості

Показник	Методика визначення показника	Попередній звітний період	Звітний період	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1	2	3	4	5	6
Оборотність кредиторської заборгованості	Дохід від реалізації ГП ÷ Середня величина кредиторської заборгованості				
1	2	3	4	5	6
Період погашення кредиторської заборгованості	360 днів ÷ оборотність кредиторської заборгованості				
Частка кредиторської заборгованості у загальному обсязі зобов'язання	(Кредиторська заборгованість ÷ Зобов'язання) x 100%				
Частка сумнівної кредиторської заборгованості у загальному обсязі кредиторської заборгованості	(Кредиторська заборгованість ÷ сумнівна кредиторська заборгованість) x 100%				
Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості	Дебіторська заборгованість ÷ Кредиторська заборгованість				

Джерело: сформовано автором

Важливо також при проведенні аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками використовувати інформаційні технології. Вони можуть стати для аудитора ефективним інструментом, який дає йому змогу не лише мінімізувати витрати часу, а й здійснити більш ретельну перевірку, що сприятиме підвищенню якості аудиторського звіту (висновку) з рекомендаціями за напрямками і засобами поліпшення фінансово-господарського становища підприємства. До таких комп'ютерних програм можна віднести: ІТ Аудит: Аудитор (продукт може використовуватись при

проведенні внутрішнього аудиту компанії, зокрема фінансового аудиту), Експрес Аудит: ПРОФ (автоматичне заповнення типових бланків і шаблонів звітних документів; розрахунок рівня істотності, розрахунок основних показників для аналізу, орієнтація на регіональну та галузеву специфіку; постійне оновлення методичної частини та формування на їх основі програми аудиту; виписка з нормативних документів з коментарем), Аудит-Майстер «ДАСО» «АудитІнформ» (дозволяє використовувати власну методологію; ведення картотеки суб'єктів; пошук за реквізитами; функція контролю в разі повторної перевірки клієнта; дослідження роботи аудиторів), Audit Expert (формування порівняльних даних для вирішення аналітичних завдань; отримання основних фінансових показників; проведення порівняльного середньогалузевого аналізу й аналізу з підприємствами конкурентами). Також при складанні робочих документів, Програми аудиту можна використовувати Microsoft Excel, табличний варіант ведення зекономить час принаймні на форматуванні документів. Отже, запропоновані удосконалення в аудиті заощадають час аудиторів та покращить перевірку підприємств.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено комплексне дослідження сучасних підходів до обліку, аналізу та аудиту кредиторської заборгованості підприємства, що дало змогу сформулювати такі узагальнення.

Аналіз кредиторської заборгованості є ключовим елементом оцінювання фінансового стану підприємства, оскільки він відображає здатність суб'єкта господарювання своєчасно виконувати зобов'язання перед фізичними та юридичними особами. На основі вивчення економічної літератури та нормативно-правових актів встановлено, що кредиторська заборгованість являє собою фінансове зобов'язання між двома сторонами, за яким одна сторона тимчасово надає кошти або ресурси, а інша — зобов'язується повернути їх у визначений строк.

Базою дослідження у дипломній роботі обрано ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» — одне з найбільших підприємств України, що входить до Металургійного дивізіону Групи Метінвест та характеризується стабільною діяльністю і високим рівнем технологічного розвитку. Продукція підприємства постачається більш ніж у 80 країн світу. Компанія спеціалізується на виробництві високоякісного сталевого листа для металоконструкцій, суднобудування, трубопровідної галузі та балонів для зберігання газів.

Аналіз фінансово-господарської діяльності за 2022–2024 роки показав, що чистий фінансовий результат у 2024 році становив 186 486 тис. грн, що на 3 185 858 тис. грн менше порівняно з 2022 роком. Попри це, окремі економічні показники у 2024 році покращилися порівняно з попереднім періодом, зокрема за рахунок зниження собівартості продукції на 7,39%, підвищення цін реалізації, зміни вартості сировини та впливу зовнішніх факторів, зокрема пандемії COVID-19.

Дослідження структури капіталу засвідчило, що загальна сума капіталу у 2024 році досягла 90 898 248 тис. грн, що на 1 592 517 тис. грн більше, ніж у 2023 році. Це зумовлено зростанням оборотних активів, а також збільшенням

поточних і довгострокових зобов'язань. Водночас власний оборотний капітал має від'ємне значення, що свідчить про погіршення фінансової стійкості, зниження платоспроможності та зростання залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Зростання валюти балансу у 2024 році пояснюється збільшенням середньорічної вартості оборотних активів на 4,87% та основних засобів — на 21,97% (на 6 755 298 тис. грн). Це вказує на активне оновлення матеріально-технічної бази, значною мірою за рахунок кредитних ресурсів. Збільшення оборотних активів відбулося через зростання обсягів товарів, дебіторської заборгованості за авансами, грошових коштів, витрат майбутніх періодів та інших активів.

Аналіз організації обліку кредиторської заборгованості на підприємстві засвідчив, що документування господарських операцій здійснюється відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». У роботі наведено основні документи, що використовуються для оформлення операцій із кредиторською заборгованістю. Дослідження аналітичного та синтетичного обліку показало, що кожне зобов'язання обліковується на відповідному пасивному рахунку, а інформація про кредиторську заборгованість відображається у пасиві балансу, що детально розглянуто у другому та третьому розділах роботи.

У процесі вивчення методики аналізу кредиторської заборгованості визначено основні інформаційні джерела, мету, завдання та етапи проведення аналізу. Для ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» встановлено тенденцію до зростання обсягів кредиторської заборгованості та збільшення строків її погашення. Виявлено також зворотну залежність між дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Під час аудиту кредиторської заборгованості аудитор керується вимогами МСА 505 «Зовнішні підтвердження», оскільки достовірність аудиторських доказів залежить від джерела їх отримання та умов формування. Обов'язковий аудит фінансової звітності ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2022–2024

роки здійснювався ТОВ «Аудиторська фірма «КАПІТАЛ ГРАНД» (сертифікат №006170, реєстраційний номер у Реєстрі аудиторів — №102081) під керівництвом фінансового директора Кролик О. А.

За результатами аудиту суттєвих порушень не виявлено. Фінансова звітність підприємства за 2022–2024 роки є достовірною та відповідає вимогам Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Порушень умов спеціальних дозволів не встановлено, фактів шахрайства або ризиків суттєвого викривлення звітності не виявлено.

У роботі запропоновано напрями вдосконалення обліку та аудиту кредиторської заборгованості на ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат», які детально представлені у відповідних таблицях і графічних матеріалах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (в редакції від 01.07.2024 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
2. Про затвердження Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи», затверджений Фондом міжнародних стандартів фінансової звітності від 01.07.1999 року (в редакції від 18.04.2022 року). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU17051>.
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене Наказом Кабінету фінансів України від 31 січня 2000 № 20 (в редакції від 03.11.2023 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>.
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV (в редакції від 22.06.2022 року). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T030435>.
5. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №436-IV (в редакції від 27.05.2022 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
6. Податковий кодекс України: Закон України від 01.12.2010 №2755-VI (в редакції від 17.06.2022 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
7. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 (в редакції від 10.08.2024 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
8. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 №290 (в редакції від 03.11.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.

9. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування. Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 (в редакції від 18.03.2014 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>.

10. Боденчук Л.Б., Кулікова С.М. Управління та аналіз кредиторської заборгованості в умовах пандемії. Науковий погляд: економіка та управління. Секція: Економіка та управління підприємствами. №4 (70). 2023. С. 30-35. URL: DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2023-70-5>.

11. Матюха В.І., Мисака Г.В. Актуальні проблеми обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. Молодий вчений. 2018. №1(2). С. 930-932.

12. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С.З. Ґжицького. 2016. Т. 18 вип. 2. С. 160-164.

13. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.], 2-е вид., перероб. і доп. Полтава: РВВ ПДАА. 2014. 358 с.

14. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість». Актуальні проблеми економіки. 2012. № 2. С. 286-290.

15. Мягких І.М. Методичний підхід до аналізу та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості як складових управління фінансової стійкості авіакомпаній України. Міжнародний науково-виробничий журнал: Сталий розвиток економіки. 2013. № 4 (21). С. 255-262.

16. Ступницька, Т., Бамбуляк, І., Маркова, Т., Кулік, Н. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми управління. Економіка харчової промисловості. Том 10, Випуск 4. 2018. С. 66-78. URL: <https://journals.ontu.edu.ua/index.php/fie/article/view/1134>.

17. Переста Ю.-В. Ю., Шуліко А.О. Економічна сутність, класифікація та види оцінок дебіторської і кредиторської заборгованостей. Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в

умовах євроінтеграції: збірник наукових статей випускників з фаху «Облік і оподаткування». Випуск 11. 2024. С. 77 - 85. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/38810>.

18. Кручак Л. В. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання. Економічний аналіз: зб. наук. Праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярощук (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2016. Том 25. № 2. С. 93-98. ISSN 1993-0259. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/8339/1/13.pdf>.

19. Чорненька О. Б. Аналіз наукових підходів щодо сутності кредиторської заборгованості та її класифікації. Вісник економічні науки. 2017. №20. С. 207 – 212.

20. Хохлов М.П. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. Економіка і суспільство. 2017. №10. С.402-407. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/70.pdf.

21. Майборода О.Є. Характеристика сутності та поняття дебіторської і кредиторської заборгованості. Економіка і суспільство. 2018. №15. С. 396-402. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/61.pdf.

22. Попович О. В. Аналіз поточної кредиторської заборгованості на ПАТ «СПЕЦ-АВІА» за 2014-2016 роки. Молодий вчений. 2018. №3 (55). С. 370-373. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4965>.

23. Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: монографія К.: ЦП «Компринт». 2022. 426 с.

24. Офіційна web-сторінка компанії. ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат». Категорія «Підприємство: Історія». URL: <https://ilyichsteel.metinvestholding.com/ua/about/history>.

25. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Наказ Міністерства фінансів України від

24.05.1995 № 88 (в редакції від 10.08.2024 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.

26. Шарапа О. Особливості економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства. Міжнародний науковий журнал. 2016. Вип. 4. С. 31–101. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/22192/1/Шарапа%20О..pdf>.

27. Міщук Є. В., Сідорова І. І. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти. Економічна наука. 2018. Вип. 2. С. 54–57. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2018/12.pdf//

28. Пилипенко К.А., Полонська Н.С. Аналіз та система показників оцінювання дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю : зб. матер. ІУ Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 24 жовтня 2022 р.). Полтава : ПДАА. 2022. С. 263-267.

29. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Рада з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості. Частина І. 2016–2017. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202316-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202316-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201(1).pdf).

30. Ангеловська О.В. Аудит розрахунків з оплати праці та типові помилки і порушення, що можуть бути виявлені при його проведенні. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). №1(25). 2014. С. 14-18. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/145704967.pdf>.

31. Кравчук Д. І., Артюх О.В. Розрахунків з оплати праці: огляд типових порушень обліку та шляхи їх вирішення. Міжнародний науковий електронний журнал ЛОГОΣ.ONLINE: International scientific e-journal. №16. 2023. С. 1-7. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139/article/view/6802>.

32. Коваль С.В. Організаційно-економічні засади розвитку та вдосконалення структури ринку плодоовочевої продукції. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. Вип. 7. Ч. 2. С. 93–96.

33. Ігнатенко М.М. Формування інформаційної безпеки підприємств і організацій в умовах автоматизації обліку та фінансової звітності. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2017. № 4. С. 84–88.

34. Круковська О.В. Особливості обліку розрахунків із постачальниками, підрядниками та кредиторської заборгованості аграрних підприємств. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. №5. 2024. С. 123-130. URL: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2024.5.15>.

35. Склярчук, І. П., Гузей, Н. С. Удосконалення обліку та управління кредиторською заборгованістю підприємства в умовах нестабільності. Підприємництво і торгівля. №33. 2022. С. 71-79. URL: <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2022-33-11>.